

Київський університет імені Бориса Грінченка

Педагогічний інститут

Кафедра теорії та історії педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій Жильов

« 01 » 09 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Педагогіка і психологія вищої школи: Педагогіка
для студентів

спеціальності
освітня програма
освітнього рівня

033 Філософія
033.00.01 Філософія
другого (магістерського)

Київ – 2020

Розробник:

Міср Тетяна Іванівна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладач:

Міср Тетяна Іванівна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки

Протокол від 05 вересня 2018 року № 2

Завідувач кафедри *Л. Л. Хоружа* Л. Л. Хоружа

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 033

Філософія

« » 2018 р.

Гарант освітньо-професійної програми 033 Філософія *О. С. Алексієвська*

Робочу програму перевірено

« » 2018 р.

Заступник директора *М. А. Машовець* М. А. Машовець

Пролонговано:

на 2019/2020 н.р. *Л. Л. Хоружа* (*Хоружа Л. Л.*), «04» 09 2019 р. Протокол № 2
(підпис) (ІПБ)

на 2020/2021 н.р. *Л. Л. Хоружа* (*Хоружа Л. Л.*), «31» 09 2020 р. Протокол № 1
(підпис) (ІПБ)

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р. Протокол №
(підпис) (ІПБ)

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р. Протокол №
(підпис) (ІПБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формою навчання	
	денна	заочна
«Педагогіка і психологія вищої школи: філософія»		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120 год.	-
Курс	5	-
Семестр	9	-
Кількість змістових модулів з розподілом		
Обсяг кредитів		
Обсяг годин, в тому числі:		
Аудиторні	24	-
Модульний контроль	6	-
Семестровий контроль	30	-
Самостійна робота	60	-
Змістовий модуль «Педагогіка»		
Курс	5	-
Семестр	9	-
Кількість змістових модулів з розподілом	1	
Обсяг кредитів		
Обсяг годин, в тому числі:		
Аудиторні	12	-
Модульний контроль		-
Семестровий контроль	3	-
Самостійна робота	60	-
Форма семестрового контролю	іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – набуття студентами знань і вмінь для самостійного розв'язування теоретичних і практичних завдань та орієнтованості на здійснення освіти впродовж життя на основі розуміння сутності освітнього процесу, його парадигмальної визначеності, особливостей формування змісту освіти та усвідомленого ставлення до освіти як до цінності й засобу формування цінностей демократичного суспільства й «творення» структур власного внутрішнього світу; сприяння науковій та професійній підготовці студентів як компетентних фахівців.

Завдання навчальної дисципліни сприяти формуванню:

- інтегральної компетентності, яка виявляється у здатності розв'язувати дослідницькі завдання, що стосуються освітніх процесів у цілому та власного розвитку й саморозвитку зокрема, здійснювати аналіз явищ і подій, що передбачають застосування теорій та методів сучасної науки і характеризується комплексністю та

невизначеністю умов;

- загальних компетентностей, якими об'єднуються такі здатності: здатність до аналізу сучасних психолого-педагогічних доробків учених, генерування власних інноваційних ідей та створення на їх основі тих чи інших інформаційних одиниць, здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність спілкуватися державною мовою відповідно до визначеної тематики та з дотриманням обґрунтованості власних міркувань як усно, так і письмово; здатність до осмислення, переосмислення дій для ґрунтового самоаналізу власної діяльності; самокритики і сприймання конструктивної критики; здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій; управління якістю роботи, що виконується;

- фахових компетентностей спеціальності, які виявляються в здатності брати участь у дискусії з певної наукової проблеми, у різних формах наукової комунікації, уміння застосовувати принципи та методи педагогіки і психології у освітньому процесі, застосовувати поглиблені знання з обраної спеціалізації при розробці (у відповідності до певних вимог) наукових проектів прикладної спрямованості, а також при вирішенні певних практичних проблем.

3. Результати навчання за дисципліною

- *знати* статті Закону України «Про освіту», якими: 1) засвідчено неперервність освіти; 2) визначено та потлумачено: а) її види (формальна, неформальна, інформальна); б) складники (дошкільна освіта, повна загальна середня освіта, позашкільна освіта, спеціалізована освіта, професійна (професійно-технічна) освіта, фахова передвища освіта, вища освіта, освіта дорослих, у тому числі післядипломна освіта); в) рівні (дошкільна освіта, яка відповідає нульовому рівню Національної рамки кваліфікацій (далі – НРК); початкова освіта, яка відповідає першому рівню НРК; базова середня освіта, яка відповідає другому рівню НРК; профільна середня освіта, яка відповідає третьому рівню НРК; перший (початковий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти, який відповідає другому рівню НРК; другий (базовий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти, який відповідає третьому рівню НРК; третій (вищий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти, який відповідає четвертому рівню НРК; фахова передвища освіта, яка відповідає п'ятому рівню НРК; початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти, який відповідає шостому рівню НРК; перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, який відповідає сьомому рівню НРК) та використовувати ці знання під час розроблення моделі «Індивідуальна освітня траєкторія як власний проект життєвизначення»;

- *трактувати* поняття-складники термінологічного каркасу опрацювання тем навчальної дисципліни («парадигма», «наукова парадигма», «освітня парадигма», «компетентнісний підхід», «культура», «провідні види діяльності», «освіта», «зміст освіти», «курикулум», «цінності», «мета», «мета освіти», «неперервна освіта», «людська прогалина», «внутрішній світ особистості», «розвиток», «саморозвиток», «навчання», «виховання», «формальна освіта», «неформальна освіта», «інформальна освіта», «індивідуальна освітня траєкторія»), *доцільно оперувати* ними під час здійснення освітньої й професійної діяльності;

- *знати* сутність парадигми як філософського феномену;
- *уміти* встановлювати відмінності між науковою та освітньою парадигмами;
- *знати* історично сталі освітні парадигми;
- *знати* сучасні освітні парадигми;

- *уміти* аналізувати підходи як способи реалізації сучасних освітніх парадигм;
- *знати* філософську сутність поняття «культура» та *уміти* в його контексті пояснювати сутність культурно-історичної моделі пізнання;
- *знати* сутність культурно-історичної теорії розвитку особистості та провідні види діяльності, які спричинюють появу психічних новоутворень;
- *знати* генезу феномену «освіта»;
- *уміти* зіставляти філософську і педагогічну семантику феномену «освіта»;
- *знати* сутність поняття «зміст освіти»;
- *уміти* зіставляти зміст освіти з курикулумом;
- *знати* теоретичну модель конструювання змісту освіти;
- *знати* принципи побудови змісту освіти;
- *знати* критерії відбору змісту освіти;
- *знати* функції освіти;
- *знати* сутність поняття «цінності»;
- *уміти* аналізувати освіту як цінність та як процес засвоєння цінностей;
- *уміти* пояснювати роль освіти у формуванні цінностей демократичного суспільства;
- *уміти* пояснювати нейрофізіологічну обумовленість неперервної освіти;
- *уміти* пояснювати вплив неперервної освіти на «творення» структур власного внутрішнього світу особистості;
- *знати* передумови виникнення «людської прогалини» та особливості її подолання;
- *уміти* порівнювати трактування поняття «розвиток» за філософського, психологічного і педагогічного підходів;
- *уміти* аналізувати процес розвитку в контексті законів, ознак, показників, постійного субстрату;
- *уміти* трактувати поняття «саморозвиток» у філософських, психологічних і педагогічних джерелах;
- *уміти* встановлення зв'язок між розвитком і саморозвитком;
- *уміти* аналізувати процес саморозвитку в контексті ознак, внутрішніх рушійних сил, навчання, виховання;
- *уміти* здійснювати порівняльну характеристику формальної, неформальної та інформальної освіти як процесів та як результатів;
- *уміти* моделювати персональний шлях реалізації особистісного потенціалу на основі життєвизначення.

4. Структура навчальної дисципліни
Тематичний план навчальної дисципліни

№ з/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин				
		Разом	Лекції	Семинар.	Самост.	Модел. контроль
1	Тема 1. Парадигмальність: сутність, вияви в науковій та освітній царині	12	2		10	
2	Тема 2. Культуровідповідний принцип реалізації культурологічної парадигми в змісті освіти	12		2	10	
3	Тема 3. Філософсько-педагогічна сутність феномену «освіта»	12	2		10	
4	Тема 4. Неперервна освіта як феномен	12		2	10	
5	Тема 5. Філософська й психолого-педагогічна сутність розвитку та саморозвитку особистості	12	2		10	
6	Тема 6. Законодавче утвердження процесів розвитку й саморозвитку особистості	12		2	10	
		3				3
	Всього	75	6	6	60	3

Лекція 1. Тема 1. Парадигмальність: сутність, вияви в науковій та освітній царині (2 години).

Парадигма як філософський феномен. Сутність наукової парадигми. Освітня парадигма як показник розвитку психолого-педагогічної науки та ставлення до організації освіти майбутнього покоління. Історично сталі освітні парадигми. Сучасні освітні парадигми. Підходи як способи реалізованості сучасних освітніх парадигм (2 години).

Ключові слова: термінологічний каркас теми, парадигма, наукова парадигма, сутність парадигми сталого розвитку, парадигма «природна педагогіка», науково-технологічна парадигма, езотерична парадигма, гуманітарна (гуманістична) парадигма, людино орієнтована парадигма, дитиноцентристська парадигма, калокративна парадигма, парадигма догматичного навчання, парадигма пояснювально-ілюстративного навчання, парадигма адаптивного навчання, парадигма розвивального навчання, культурологічна парадигма, парадигма «ЗУНівська», гуманітаризація освіти, діяльнісний, компетентісний підходи.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2.

Додаткові: 11, 12, 17, 20, 21.

Семінарське заняття 1. Тема 2. Культуровідповідний принцип реалізації культурологічної парадигми в змісті освіти (2 години).

1. Філософська сутність поняття «культура».
2. Процес пізнання та культурно-історична модель пізнання.
3. Культурно-історична теорія розвитку особистості та провідні види діяльності.
4. Освіта як відображення сутності суспільного розвитку.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2.

Додаткові: 3, 4, 20, 21, 22.

Лекція 2. Тема 3. Філософсько-педагогічна сутність феномену «освіта» (2 години).

Гене́за феномену «освіта». Варіативність філософської і педагогічної семантики феномену. Зміст освіти як трансляційна модель соціального досвіду. Вітчизняні та зарубіжні теорії змісту освіти. Зіставлення змісту освіти з курикулом. Методологічна основа визначення змісту освіти. Теоретична модель конструювання змісту освіти. Принципи побудови змісту освіти. Критерії відбору змісту освіти. Функції освіти. Поняття «цінність». Групи цінностей. Цінності освіти. Освіта як цінність та як процес освоєння цінностей. Сутність понять «мета» та «мета освіти». Роль освіти у формуванні цінностей демократичного суспільства.

Ключові слова: термінологічний каркас теми, освіта, освіта як соціокультурний інститут, освіта як система, освіта як процес, освіта як результат, освіта як цінність, зміст освіти, курикулум, функції освіти, цінність, цінності освіти, мета, мета освіти.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2, 3.

Додаткові: 1, 5, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 17, 20.

Семінарське заняття 2. Тема 4. Неперервна освіта як феномен (2 години).

1. Нейрофізіологічна обумовленість неперервної освіти.
2. Вплив неперервної освіти на «творення» структур власного внутрішнього світу особистості.
3. Передумови виникнення «людської прогалини» й особливості її подолання.
4. Суспільно-особистісний контекст розвитку неперервної освіти.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2.

Додаткові: 19, 23, 24.

Лекція 3. Тема 5. Філософська й психолого-педагогічна сутність розвитку та саморозвитку особистості (2 години).

Трактування поняття «розвиток» у філософських джерелах. Психологічний підхід до розкриття сутності поняття «розвиток». Розгляд поняття «розвиток» у педагогічних джерелах. Процес розвитку в контексті законів, ознак, показників, постійного субстрату. Виховання й навчання як загальна і необхідна форма психічного розвитку. Вікова періодизація психічного розвитку людини. Трактування поняття «саморозвиток» у філософських, психологічних і педагогічних джерелах. Встановлення зв'язку між розвитком і саморозвитком. Процес саморозвитку в

контексті ознак, внутрішніх рушійних сил, навчання і виховання.

Ключові слова: термінологічний каркас теми, розвиток, процес розвитку, саморозвиток, процес саморозвитку, навчання, процес навчання, виховання, виховні впливи.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2.

Додаткові: 1, 2, 6, 13, 19, 24.

Семінарське заняття 3. Тема 6. Законодавче утвердження процесів розвитку й саморозвитку особистості.

1. Закон України «Про освіту»: аналіз у контексті процесів розвитку й саморозвитку особистості.

2. Формальна, неформальна та інформальна освіта: сутність, порівняльна характеристика і як процесів, і як результатів.

3. Персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти (індивідуальна освітня траєкторія): сутність, мотиваційна обумовленість, життєвизначення.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2, 4, 5.

Додаткові: 13, 15, 19, 24.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Види діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3
Активне долучення до проведення лекцій	20	3	60
Відвідування семінарських занять	1	3	3
Робота на семінарському занятті	20	3	60
Виконання завдань для самостійної роботи	від 10 до 20	6	70
Семестровий контроль	2	20	40
	Разом	38	236
Максимальна кількість балів		236	
Розрахунок коефіцієнта: $236 : 100 = 2,4$			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Назва теми та завдання для самостійної роботи	Кількість	
		годин	балів
1	Підготувати інформацію на тему «Парадигма як філософський феномен»	10	10
2	Підготувати інформацію на тему «Філософське трактування сутності поняття "культура"»	10	10
3	Підготувати інформацію на тему «Філософське тлумачення поняття "цінності"»	10	10
4	Підготувати інформацію на тему «Внутрішній світ особистості та його структури»	10	10
5	Підготувати інформацію на тему «Філософська сутність поняття "розвиток"»	10	10
6	Розробити модель «Індивідуальна освітня траєкторія як власний проект життєвизначення»	10	20
Разом		60	70

6.3. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання
Семестрове оцінювання здійснюється у формі іспиту. Форма проведення письмова (комп'ютерне тестування). За правильну відповідь на кожне запитання тесту студент отримує 2 бал. Максимальна кількість балів за виконання тесту – 40.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Розкрийте сутність понять «парадигма» та «освітня парадигма».
2. Розкрийте сутність культурно-історичної моделі пізнання.
3. Охарактеризуйте зміст освіти як трансляційну модель соціального досвіду.
4. Охарактеризуйте вітчизняні та зарубіжні теорії змісту освіти.
5. Розкрийте сутність поняття «цінності».
6. Поясніть вислів *Кожне суспільство відтворює себе через систему освіти*.
7. Розкрийте сутність понять «курукулум».
8. Поясніть вислів *Освіта допомагає людині усвідомити необхідність змін у суспільстві*.
9. Розкрийте сутність конструювання змісту освіти на п'яти рівнях.
10. Розкрийте сутність «людьської прогалини» та вкажіть спосіб її подолання.
11. Розкрийте сутність поняття «внутрішній світ особистості».
12. Розкрийте сутність поняття «розвиток».
13. Охарактеризуйте процес розвитку в контексті законів, ознак, показників, постійного субстрату.
14. Розкрийте сутність поняття «саморозвиток».
15. Охарактеризуйте процес саморозвитку в контексті ознак, внутрішніх рушійних сил, навчання і виховання
17. Встановіть зв'язок між розвитком і саморозвитком.

18. Розкрийте сутність формальної, неформальної та інформальної освіти.
19. Розкрийте сутність законодавчого утвердження процесів розвитку й саморозвитку особистості.
20. Розкрийте сутність та мотиваційну обумовленість індивідуальної освітньої траєкторії.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100 – 90
Дуже добре	82 – 89
Добре	75 – 81
Задовільно	69 – 74
Достатньо	60 – 68
Незадовільно	0 – 59

VII. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТКА ДИСЦИПЛІНИ

6 год. – лекції, 6 год. – семінарські заняття, 60 год. – самостійна робота, 3 год. – семестровий контроль

Лекції	1	2	3	3
Теми лекцій	Тема 1. Парадигмальність: сутність, вияви в науковій та освітній сфері (16./20 б.)	Тема 3. Філософсько- педагогічна сутність феномену «освіта» (16./20 б.)	Тема 5. Філософська й психолого- педагогічна сутність розвитку та саморозвитку особистості (16./20 б.)	
Семінарські заняття	1 Тема 2. Культуровідповід- ний принцип реалізації культурологічної парадигми в змісті освіти (16./20 б.) №2 – 10б.	2 Тема 4. Неперервна освіта як феномен (16./20 б.) №4 – 10б.	3 Тема 6. Законодавче утвердження процесів розвитку й саморозвитку особистості (16./20 б.) №6 – 20б.	
С.р. № завд/ кільк. балів	№1 – 10б.	№3 – 10б.	№5 – 10б.	
Семестровий контроль: (40б.)	Всього: 236			

8. Рекомендовані джерела

Основні:

1. Освітологія: витoki наукового напрямку: монографія / За ред. В. О. Огнев'юка; авт. кол.: В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва, Л. Л. Хоружа, І. В. Соколова, О. М. Кузьменко, О. О. Мороз. – Київ: ВП «Едельвейс», 2012. – 336 с.
2. Філософський енциклопедичний словник / ред. колег: В. І. Шинкарук (гол. ред. кол.) Є. К. Бистрицький, М. О. Булатов та ін. – Київ: Абрисс, 2002. – 742 с.
3. Сисоєва С. О. Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу: монографія / С. О. Сисоєва. – Хмельницький: ХГПА, 2008. – 324 с.
4. Базулук О. А. Філософія образования в свете новой космологической концепции: учебник / О. А. Базулук. – Київ: Кондор, 2010. – 458 с.
5. Закон України «Про освіту». – Режим доступу : [www/osvita.org.ua/xcore/core_session.lib.php](http://www.osvita.org.ua/xcore/core_session.lib.php) on line 64

Додаткові:

1. Акмеологія : учебник / Под ред. А. А. Деркача. – Москва: РАГС, 2002. – 650 с.
2. Асмолов А. Г. Образование как расширение возможности развития личности / А. Г. Асмолов, Г. А. Ягодин // Вопросы психологии. – 1992. – № 1. – С. 7-11.
3. Балл Г. О. Категорія «культура особистості» в аналізі гуманізації загальної та професійної освіти // Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи: зб. наук. праць / За ред. І. А. Зязюна та Н. Г. Ничкало. – Київ, 2003. – С. 51-60.
4. Баллер Э. А. О культуре и культурности / Э. А. Баллер. – Москва: Знание, 1996. – 95 с.
5. Бех І. Д. Цінності як ядро особистості / І. Д. Бех // цінності освіти і виховання: науково-методичний збірник / за заг. ред. О. В. Сухомлинської. – Київ, 1997. – С. 8-11.
6. Битянова М. Р. Проблема саморозвиття людини в психології: аналітичний обзор / М. Р. Битянова. – Москва: МГУ, 1998. – 321 с.
7. Богатирьова М. Р. Социальные ценности как основа профессионально-педагогической деятельности / М. Р. Богатирьова // Вестник Башкирского университета. – 2006. – № 2. – С. 122-124.
8. Вишневський О. Система цінностей і стратегія виховання / О. Вишневський // Рідна школа. – 1997. – № 7-8.
9. Гершунский Б. С. Філософія образования для XXI века (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций) / Б. С. Гершунский. – Москва: Изд-во «Совершенство», 1998. – 608 с.
10. Зміст сучасної освіти. Дидактичний аспект / О. К. Корсакова, С. Є. Трубачова; Інститут педагогіки АПН України. – Київ, 2003. – 56 с.
11. Зязюн І. А. Гуманістична освіта в освіті / І. А. Зязюн // Вища освіта в Україні: реалії, тенденції, перспективи розвитку. – Ч. 1. – Київ, 1996. – С. 8-12.
12. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі / В. Г. Кремень. – Київ: Знання, 2010. – С. 288-295.
13. Лозниця В. С. Психологія і педагогіка: основні положення: навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни. – Київ: ЕксОб, 2003.
14. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина XX – початок XXI ст.): монографія / О. І. Локшина. – К. : Богданова А. М., 2009. – 404 с.

15. Максименко С. Д. Розвиток психіки в онтогенезі : В 2 т. : Моделювання психологічних новоутворень : генетичний аспект / С. Д. Максименко. – К.: Форум, 2002. – Т. 2. – 333 с.
16. Маралов В. Г. Основы самопознания и саморазвития / В. Г. Маралов. – Москва: Академия, 2002. – 251 с.
17. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк. – Київ: Знання України, 2003. – 450 с.
18. Огнев'юк В. О. Філософія освіти в структурі наукових досліджень феномену освіти / В. О. Огнев'юк // Шлях освіти. – 2009. № 4 (54). – С. 2-6.
19. Папуча М. В. Загальна психологія: підручник для студентів вищ. навч. закладів / С. Д. Максименко, В. О. Зайчук, М. В. Папуча; за загал. ред. С. Д. Максименка. – 3-є вид. перероб і доп. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 688 с.
20. Поняття в широкому сенсі і наукові поняття. – Режим доступу: <http://www.vigl.ru/>
21. Філософія: навч. посіб. / Л. В. Губернський, І. Ф. Надольний та інш. / За ред. І. Ф. Надольного. – 3-тє вид., стер. – Київ: Вікар, 2002. – 516 с.
22. Культурология: учебное пособие / авторы-составители О. И. Власенко, Ю. В. Зайончковский. – Харьков: Парус, 2006. – 512 с.
23. Лук'янова Л. Б. Освіта дорослих: короткий термінологічний словник / Авт.-упор. Л. Б. Лук'янова. – Київ, Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2014. – 108 с.
24. Савош В. О. Уміння навчатися в системі неперервної освіти: теорія і практика: навчальний посібник / В. О. Савош. – Луцьк: «Вежа-Друк», 2017. – 100 с.